

ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

จากประสบการณ์ของต่างประเทศ พบว่าความเชื่อมั่นมีผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยความเชื่อมั่นผู้บริโภคและความเชื่อมั่นทางธุรกิจเป็นดัชนีชี้นำเศรษฐกิจและเป็น Pro-cyclical และสามารถอธิบายกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ ในกรณีของไทย ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ดังกล่าวในรายงานแนวโน้มเงินเฟ้อ ฉบับเดือนเมษายน 2547 พบว่าความเชื่อมั่นกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างมาก ดังนั้น ในภาวะที่ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ (Business Sentiment Index: BSI) ได้ลดลงต่อเนื่องนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ศึกษาปัจจัยที่กระทบ BSI รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่าง BSI และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งในที่นี้ก็คือ การลงทุนของภาคเอกชน

1. องค์ประกอบของดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ

ในการจัดทำ BSI นั้น ธปท. ได้จัดตั้งแบบสอบถามให้กับผู้ประกอบการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่มีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 200 ล้านบาท โดยคำถามที่ใช้ 6 รายการ ได้แก่ ผลประกอบการ การผลิต การจ้างงาน การลงทุน ต้นทุนการผลิต และยอดคำสั่งซื้อ ทั้งในเดือนปัจจุบัน และในอีก 3 เดือนข้างหน้า โดยแต่ละคำถามนั้นมีคำตอบให้เลือก 3 ทางเลือก คือ ดีขึ้น ไม่เปลี่ยนแปลง หรือ แย่ลง ดังนั้น การที่ BSI ปรับลดลงนั้นหมายความว่าผู้ให้ความเห็นว่าดีขึ้นมีน้อยลงหรือเห็นว่าแย่ลงมีมากขึ้น ทำให้การลดลงของ BSI มีได้บอกถึงขนาดของความดีขึ้น/แย่ลง นอกแต่เพียงทิศทางเท่านั้น โดยการประมวลผลจากแบบสอบถามนั้น จะมีการแปลงข้อมูลเชิงคุณภาพให้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ แล้วจัดทำเป็นดัชนีกระจาย (Diffusion Index) โดยกำหนดเกณฑ์ปกติอยู่ที่ 50 หาก BSI ต่ำกว่า 50 หมายความว่า โดยรวมแล้ว ผู้ประกอบการเห็นว่าธุรกิจแย่ลง ถ้า BSI สูงกว่า 50 หมายความว่า โดยรวมแล้วผู้ประกอบการเห็นว่าธุรกิจดีขึ้น

2. ปัจจัยในการกำหนดความเชื่อมั่นทางธุรกิจ

ในการตอบแบบสอบถามของผู้ประกอบการว่าเป็นอย่างไรนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามย่อมต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ รวมทั้งความรู้สึกส่วนตัวที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ ซึ่งในที่นี้จะทำการทดสอบว่า ผู้ประกอบการพิจารณาถึงปัจจัยใดบ้าง โดยใช้สมการ (1)^{1/}

$$BSI_t = \alpha_0 + \beta_1 X_{it} + \epsilon_t \quad \text{สมการ (1)}$$

โดย BSI_t คือ ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ (BSI)

α_0 คือ ค่าคงที่

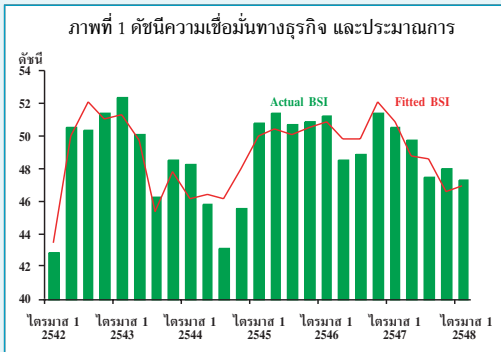
X_{it} คือ ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

ϵ_t คือ Residual

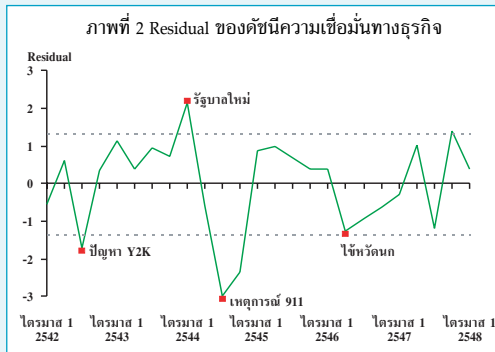
จากการทดสอบพบว่า ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางธุรกิจได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริง ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน อัตราเงินเฟ้อ และการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ส่วน Residual ซึ่งแสดงถึงปัจจัยอื่นที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยา เหตุการณ์พิเศษ ปัจจัยทางการเมืองหรือสถาบันต่างๆ เป็นต้น ความผันผวนของ Residual ที่สูงเกินกว่าปกติ แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์พิเศษบางอย่างที่กระทบความเชื่อมั่นได้ เช่น เหตุการณ์ก่อวินาศกรรมที่สหรัฐฯ หรือการเกิดโรคระบาดในสัตว์ปีก เป็นต้น

จากภาพที่ 1 และ 2 จะเห็นได้ว่า การลดลงของดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจในช่วงหลังสามารถอธิบายได้จากปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ขณะเดียวกัน ความผันผวนที่เกิดจากปัจจัยอื่นก็อยู่ในเกณฑ์สูงเช่นเดียวกัน

^{1/} BSI = 48.51 - 0.10 Real MLR - 2.62 FX volatility - 1.15 dlog(CPI_sa) + 0.82 dlog(GDPR_sa)
Adjusted R² = 0.73 LM(2) = 0.96 (0.40)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นทางธุรกิจกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ^{2/}

ในการพิจารณาว่าปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจสามารถอธิบายพฤติกรรมการลงทุนภาคเอกชนได้ดีขึ้นหรือไม่นั้น ทำการทดสอบโดยการเพิ่ม Residual ของ BSI (ϵ_t) เป็นตัวแปรอธิบาย แล้วเปรียบเทียบค่า Root Mean Square Error (RMSE) ของสมการ (2) และ (3) ค่า RMSE ยิ่งต่ำ แสดงว่าตัวแปรต่างๆ มีความสามารถในการอธิบายพฤติกรรมการลงทุนได้ดี^{3/}

$$d \log (IPR\_sa)_t = \alpha_0 + \beta_i X_{it} + \mu_t \quad \text{สมการ (2)}$$

$$d \log (IPR\_sa)_t = \alpha_0 + \beta_i X_{it} + \gamma_i \epsilon_t + \mu_t \quad \text{สมการ (3)}$$

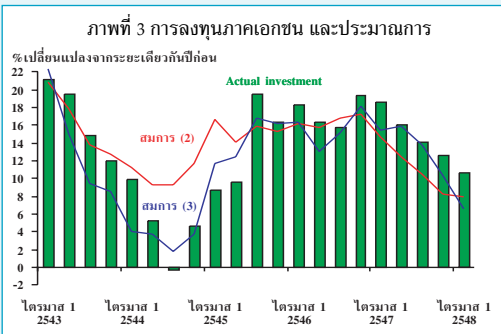
โดย $d \log (IPR\_sa)_t$ คือ อัตราการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนเทียบกับไตรมาสก่อน (ปรับฤดูกาล)

α_0 คือ ค่าคงที่

X_{it} คือ ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

ϵ_t คือ Residual ของ BSI ในสมการ (1)

μ_t คือ Residual

ที่มา: คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยด้านจิตวิทยา และ BSI เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการลงทุนของภาคเอกชนได้ ดังนั้น หากยังคงมีปัจจัยด้านจิตวิทยาคัดค้าน BSI อยู่ ก็อาจมีความเสี่ยงต่อการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนในระยะต่อไป

ผลการทดสอบในช่วงปี 2543 ถึงไตรมาสที่ 1 ของปี 2548 พบว่าสมการที่ 3 ซึ่งเพิ่ม Residual ของ BSI สามารถอธิบายการลงทุนภาคเอกชนได้ดีกว่าเดิม (ภาพที่ 3) โดย RMSE ในสมการที่ 3 เท่ากับร้อยละ 1.7 ส่วนสมการที่ 2 สูงกว่าโดยอยู่ที่ร้อยละ 8.2 สะท้อนว่าปัจจัยอื่นๆ ที่อยู่ใน BSI นอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ มีผลต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในช่วงที่มีเหตุการณ์ที่กระทบความเชื่อมั่นอย่างมาก เช่น การเกิดวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี 2544

4. สรุป

ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ (BSI) ถูกกำหนดมาจาก

^{2/} จากการศึกษา Granger causality ระหว่างการลงทุนภาคเอกชนและดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจพบว่า BSI(-1) สามารถอธิบายการลงทุนภาคเอกชนได้ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และการลงทุนภาคเอกชนสามารถอธิบายดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 80

^{3/} สมการ (2) $d \log (IPR\_sa) = 0.01 d(\text{Real MLR}) - 0.02 d(\text{FX volatility}) - 2.83 d \log (\text{CPI\_sa}) + 1.02 d \log (\text{GDPR\_sa})$
RMSE = 8.2

สมการ (3) $d \log (IPR\_sa) = 0.01 d(\text{Real MLR}) - 0.03 d(\text{FX volatility}) - 0.75 d \log (\text{CPI\_sa}) + 2.46 d \log (\text{GDPR\_sa}) + 0.01 d(\epsilon_t)$
RMSE = 1.7